

European
Tourism
Futures
Institute



Deutschland – Nederland

WattenVision
WaddenVisie



university of
applied sciences

Interreg NL-DE
WaddenVisie
Wadden Vision

WP1: duurzaamheidsmonitoring

Dr. Stefan Hartman

European Tourism Futures Institute (ETFI), NHL Stenden Hogeschool

Ons team



Noël Middelhoek
*Researcher at
NHL Stenden/ETFI*



Dr. Stefan Hartman
*Head of department at NHL
Stenden/ETFI*



Flemming Stötzer
Research Assistant



Tomke Eden
Research manager



Prof. Dr. Tom Koch
*Professor for Management,
Marketing and Logistics*

European
Tourism
Futures
Institute



Onze opgave

```
graph TD; A[Onze opgave] --> B[Gezamenlijke visie]; B --> C["De meest duurzame toerismeregio van Europa worden."]; C --> D["Wie bepaald wat een duurzame bestemming is én hoe meet je dat?"]
```

Gezamenlijke
visie

**“De meest duurzame toerismeregio van Europa
worden.”**

**Wie bepaald wat een duurzame bestemming is én hoe
meet je dat?**

Onze acties

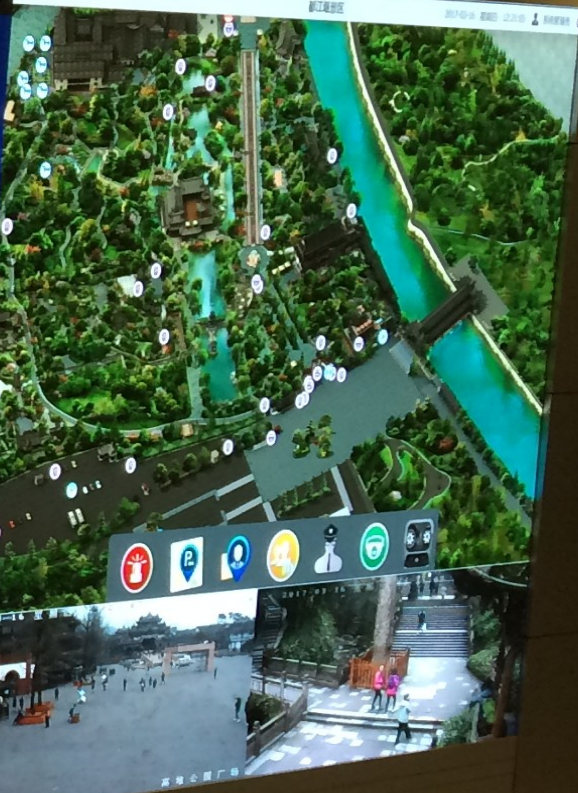
- Actie 1: Begripsvorming en inventarisatie van 'key indicators'
- Actie 2: Visualisatie
- Actie 3: Data collectie & dashboarding

青城山—都江堰景区指挥调度中心（游客呼叫中心）

2017年03月16日 星期四 12:21:09

青城山-都江堰景区大数据平台

多云转阴 4°C~12°C 北风微风

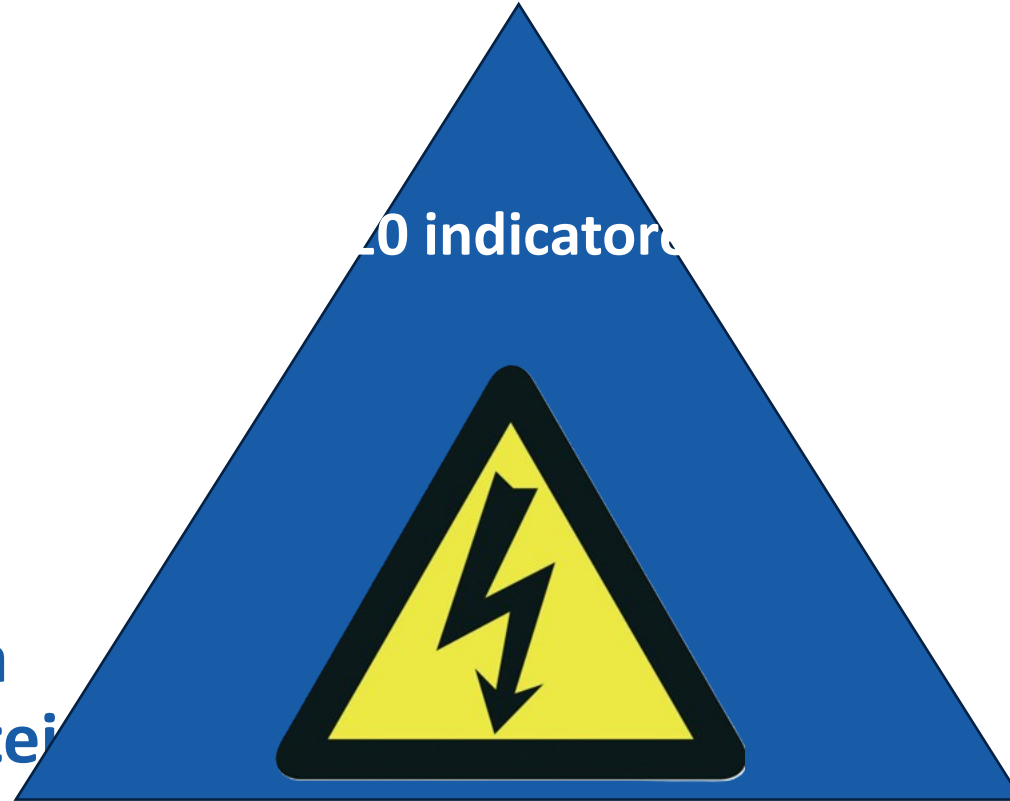


Wat we willen weten: Project doelen & ambitions

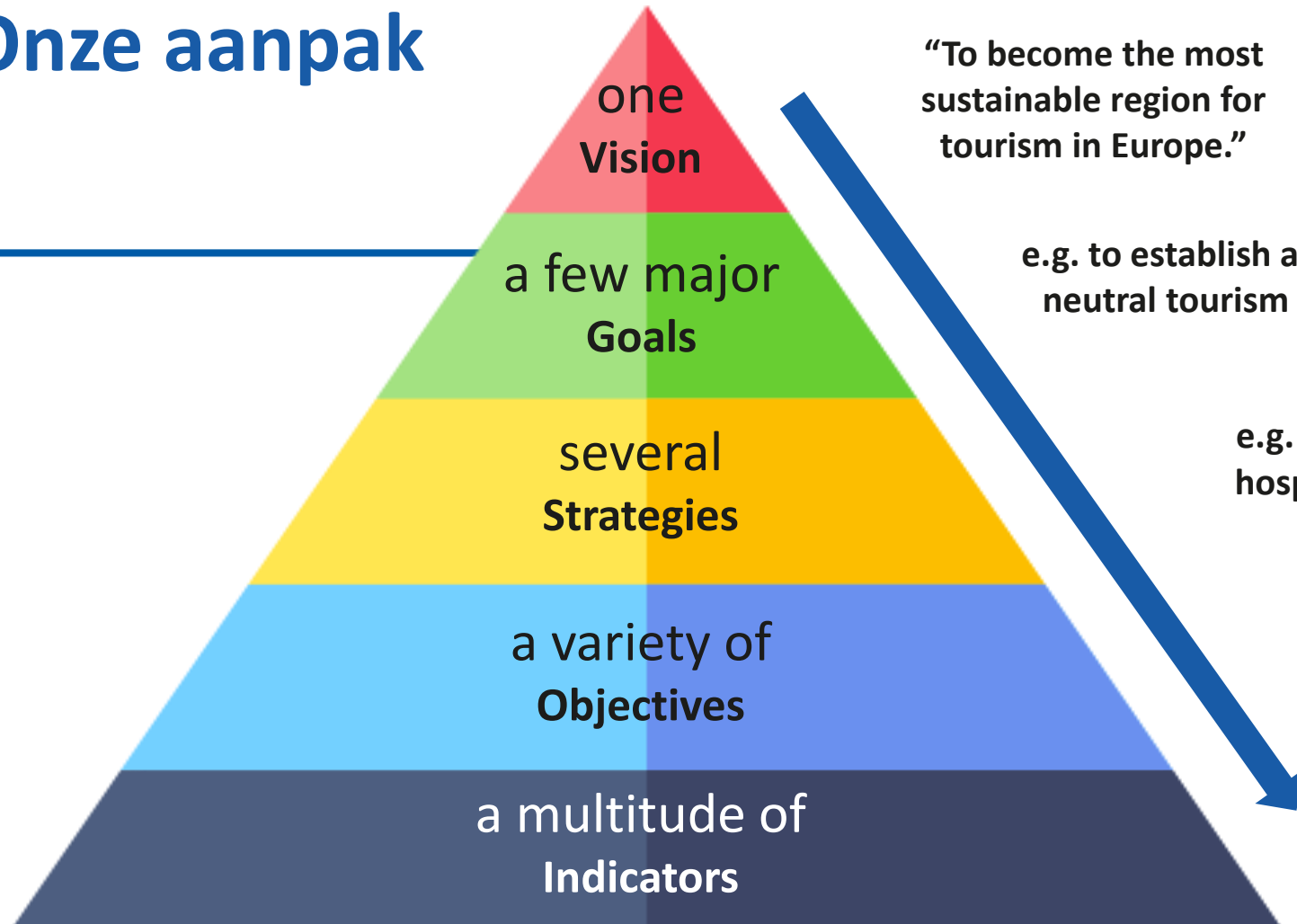
20 indicators

**Wat we hebben: data
beschikbaarheid, kwaliteit**

**Wat is bruikbaar voor
onze stakeholders:
selectie & dashboarding**



Onze aanpak



“To become the most sustainable region for tourism in Europe.”

e.g. to establish a carbon neutral tourism sector

e.g. carbon neutral hospitality services

e.g. 100% of all hotels are carbon neutral

e.g. share of carbon neutral hotels within hotel industry

As the name says, they indicate, how close we are to reaching the objective. Indicators do not prove nor explain.



Global Sustainable Tourism Council (GSTC) Criteria for Destinations

A.

B.

C.

D.

Green Destinations

1.

5.

4.

2.

6.

3.

6.

UN Tourism Strategic Framework for Measuring Sustainable
Tourism (SF-MST)

Strategie 1

Strategie 2

Strategie 3

Strategie 4

**“De meest duurzame toerismeregio
van Europa worden.”**

Gezamenlijke
visie

Strategie 1

Strategie 2

Strategie 3

Strategie 4

Doel 1

Doel 2

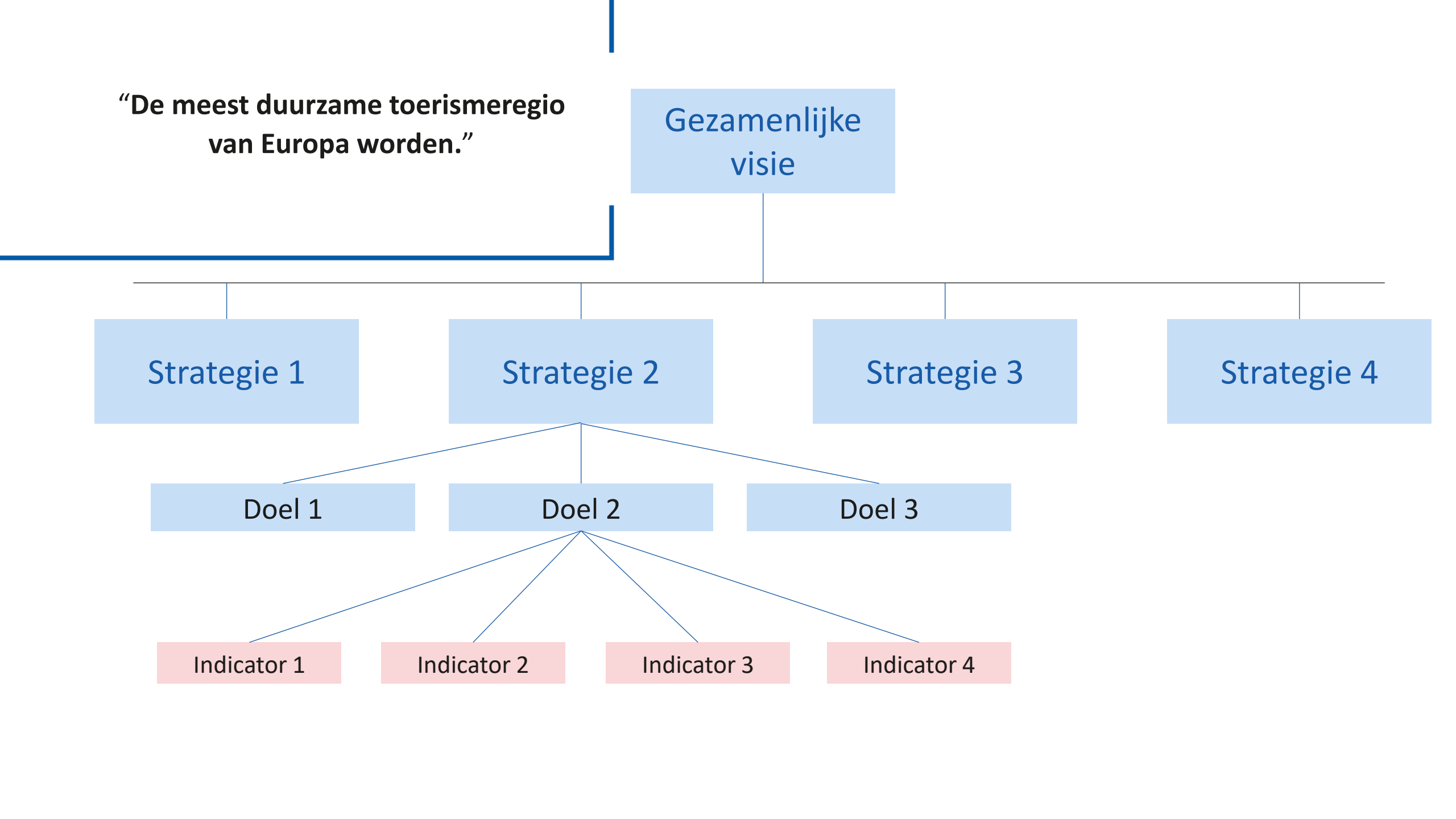
Doel 3

Indicator 1

Indicator 2

Indicator 3

Indicator 4



```
graph TD; Visie[Visie] --- Strategies; Strategies --- S1[Strategie 1]; Strategies --- S2[Strategie 2]; Strategies --- S3[Strategie 3]; Strategies --- S4[Strategie 4]; S1 --- N1["Natuur:  
Bescherming,  
behoud, regeneratie  
en verbetering."]; S2 --- N2["Economie & Cultuur:  
Economische  
ontwikkeling in lijn  
met sociale en  
culturele waarden"]; S3 --- N3["Management:  
Passend  
management met  
gecoördineerde  
aanpak voor  
duurzaam toerisme"]; S4 --- N4["Bewustzijn:  
Bewustwording en  
ondersteuning bij  
stakeholders voor de  
waarden van de  
Wadden"];
```

Visie

Strategie 1

Natuur:
Bescherming,
behoud, regeneratie
en verbetering.

Strategie 2

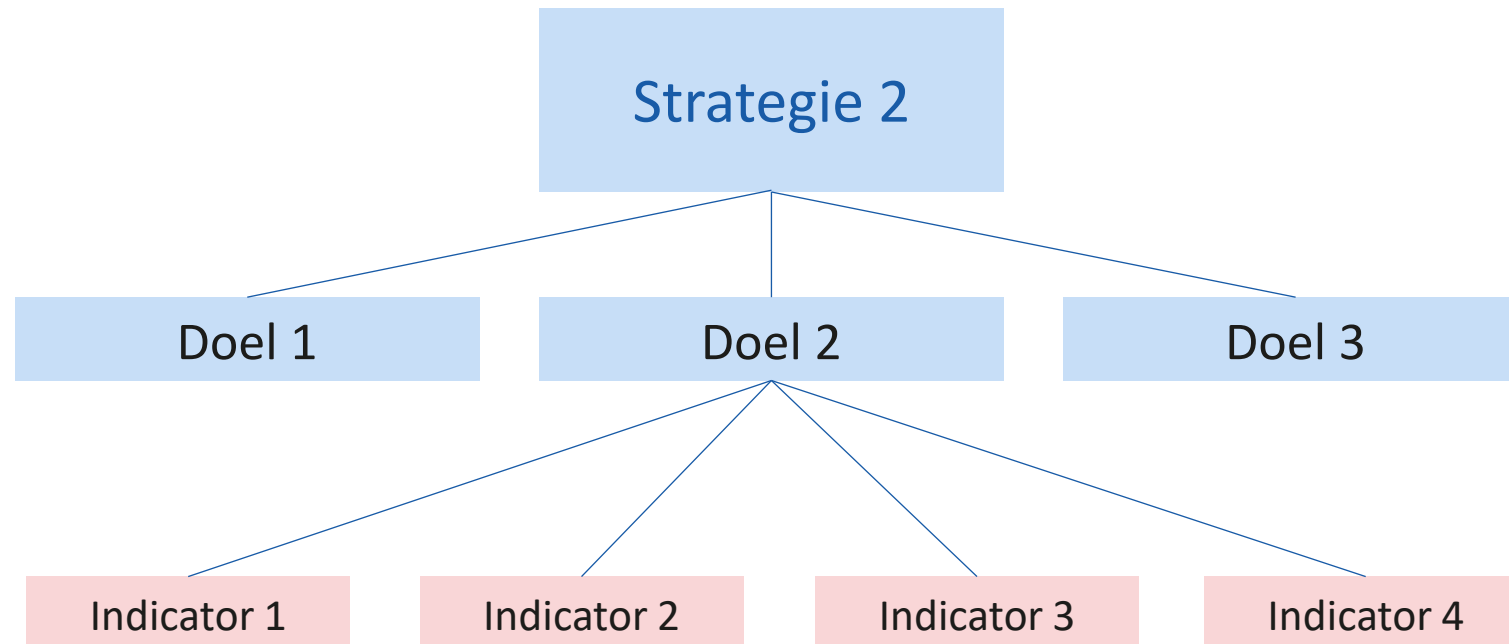
Economie & Cultuur:
Economische
ontwikkeling in lijn
met sociale en
culturele waarden

Strategie 3

Management:
Passend
management met
gecoördineerde
aanpak voor
duurzaam toerisme

Strategie 4

Bewustzijn:
Bewustwording en
ondersteuning bij
stakeholders voor de
waarden van de
Wadden



Waar kiezen we eigenlijk uit?

- 4 onderzoeksprojecten
- 100+ academische bronnen
- Selectieprocedure van de top 20-25, obv 300 indicatoren en shortlist van 45

[illegible]

Strategie 1 - Natuur: Bescherming, behoud, regeneratie en verbetering

	Doelen	Indicatoren
1.1	De recreatiesector heeft geen negatieve impact op de waterkwaliteit	Geen verslechtering van wateroppervlakte die direct grenzen aan recreatielocaties (<250 meter) of waarbinnen recreatief contact met water plaatsvindt.
1.2	De jaarlijkse afvalproductie uit de recreatiesector daalt	Jaarlijkse afvalproductie per toerist/inwoner/bezoeker
1.3	Energie- en waterverbruik van de recreatiesector daalt structureel en verschuift aantoonbaar naar hernieuwbare bronnen.	Ontwikkeling jaarlijks percentage duurzame energiemix per overnachting Ontwikkeling jaarlijks water gebruik (L) gerelateerd aan overnachtingen
1.4	De recreatiesector draagt positief bij aan het behoud, de bescherming en het herstel van de natuur.	Aantal bedrijven met een duurzaamheidscertificaat (bv. Green Key) Aandeel hernieuwbare energie in het totale energieverbruik Uitgaven aan openbare groene ruimte en buitenrecreatie Financiële bijdragen van toeristen aan natuurbehoud en -bescherming Aandeel bezoekers met natuurbeleving als belangrijkste motivatie
1.5	Emissies, geluid en lichtvervuiling vanuit de recreatiesector hebben geen negatieve impact op het ecosysteem van de Waddenzee.	Aandeel van duurzame mobiliteitsopties gebruikt/aangeboden aan toeristen/bezoekers CO ₂ -voetafdruk van bezoekers (zonder mobiliteit) Lichtvervuiling

Strategie 2 - Economie & Cultuur: Economische ontwikkeling in lijn met sociale en culturele waarden

#	Doelen	Indicatoren
2.1	Het cultureel historisch erfgoed van de regio wordt op authentieke wijze behouden en uitgedragen.	Publieke investeringen in cultureel erfgoed, kunst en cultuur OF De fysieke staat van gebouwd erfgoed
		Perceptie van inwoners over de promotie van lokale cultuur
2.2	De producten in de recreatiesector zijn gebaseerd op lokaal geproduceerde goederen en diensten.	Aandeel van toeristische bestedingen dat in de regio blijft (koopkrachtbehoud/waardecreeatie)
		Aantal toeristische bedrijven dat deelneemt aan certificeringsprogramma's voor duurzame/regionale producten
		R&T gerelateerde belastinginkomsten
2.3	De recreatiesector draagt meetbaar bij aan de kwaliteit van leven van de lokale bevolking.	vestigingsklimaat (economic performance tov arbeidsplaatsen)
		Samengestelde houding van inwoners tegenover toerisme in relatie tot leefbaarheid. (obv selectie relevantie en beschikbare indicatoren - houdings index)
		Specialisatiegraad (mate van regionale specialisatie sector tov specialisatiegraad Nederland)
2.4	De recreatiesector creëert duurzame banen.	Ontwikkeling van het aantal FTE's in de recreatiesector ten opzichte van flexibele arbeidskrachten OF Aandeel banen / verschuiving van banen (stefan bib)?
2.5	Nieuwe infrastructuur geeft prioriteit aan efficiënt gebruik van hulpbronnen, sluit aan bij het landschap en stadsbeeld, en komt zowel bezoekers als bewoners ten goede.	Investeringen in duurzame infrastructuurprojecten (zoals CO ₂ -compensatie of natuurbeleving)
		Toegankelijkheid van voorzieningen binnen de recreatiesector

Strategie 3 - Management: Passend management met gecoördineerde aanpak voor duurzaam toerisme

#	Doelen	Indicatoren
3.1	Bezoekersfrequentie in ecologisch kwetsbare gebieden heeft geen negatieve impact op het behoud.	Aantal meldingen van overtredingen in ecologisch kwetsbare of beschermde gebieden (zoals nationale parken en natuurreservaten)
3.2	Duurzame mobiliteitsopties zijn beschikbaar, toegankelijk en worden actief gebruikt.	Beschikbaarheid van openbaarvervoersdiensten en bereikbaarheid van toeristische bestemmingen
		Broeikasgasemissies veroorzaakt door aankomsten en vertrekken
3.3	Regelmatige gezondheids- en veiligheidsinspecties in de recreatiesector waarborgen kwaliteit en bescherming.	Aantal tekortkomingen/overtredingen vastgesteld tijdens inspecties
3.4	Gegevens over de impact van de recreatiesector worden volledig verzameld en gedeeld via sectoroverstijgende samenwerking.	Beschikbaar dashboard en mate waarin voorkeursdata ontbreekt (uitkomsten van dit dashboard)



Data-
beschikbaarheid?

Strategie 4 - Bewustzijn: Bewustwording en ondersteuning bij stakeholders voor de waarden van de Wadden

#	Doelen	Indicatoren
4.1	Stakeholders zijn geïnformeerd over de Outstanding Universal Values (OUVs) en communiceren deze actief.	Bezoekersbewustzijn m.b.t. de Werelderfgoedstatus
		Aantal bezoekers aan Werelderfgoedlocaties
		Aantal bedrijven dat educatie- en interpretatieprogramma's/ cursussen over de OUV's heeft gevolgd
		Bewustzijn van inwoners, bezoekers en bedrijven over kwetsbare natuurgebieden, OUV's en dieren in het wild
4.2	Alle actoren in de recreatiesector begrijpen het belang van duurzaamheid, zijn zich bewust van de noodzakelijke acties en hebben strategieën om deze effectief uit te voeren.	Actieve (strategische) campagnes gericht op bezoekers, inwoners en bedrijven met betrekking tot duurzaamheid
		Bescherming van de Waddenzee als factor in de reisbeslissingen van toeristen

Volgende stappen

- Definitieve top 25 indicatoren
- Data beschikbaarheid verifiëren
-witte vlekken...
- Data verzameling
- Dashboarding...



Overview

Annual

Monthly

Tourist Arrivals

Tourism Receipts

Tourism Expenditure

Economic Indicators

Industry Indicators

Compare Indicators

TOURISM RESULTS - ANNUAL

World - 2024

Region/Subregion

All

Country

All

Grouping

All

Please select a year

2024

Compare to

2019

Prev. year

Clear all filters

International Tourist Arrivals

1,465 million

Change over 2019 (%): -0.1% ▼

International Tourism Receipts

1,746 USD billion

Change over 2019 (%): 13.2% ▲

Receipts per Arrival

1,192 USD

Tourism Exports

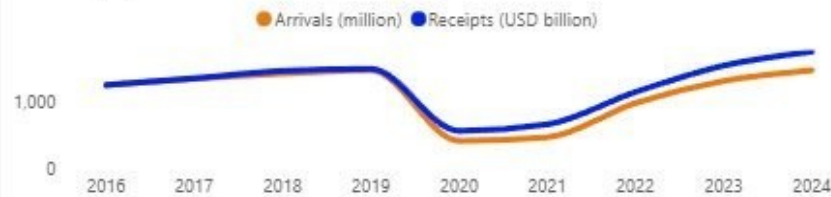
2,045 USD billion

Tourism in Total Exports --

Tourism in Service Exports --

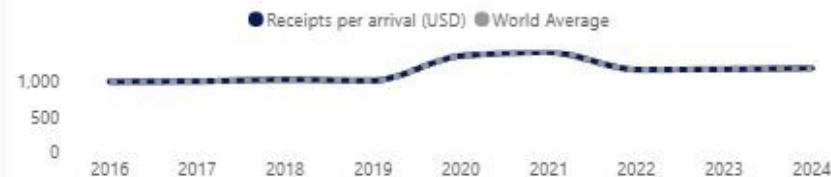
World: International Tourism

UN Tourism, May 2025



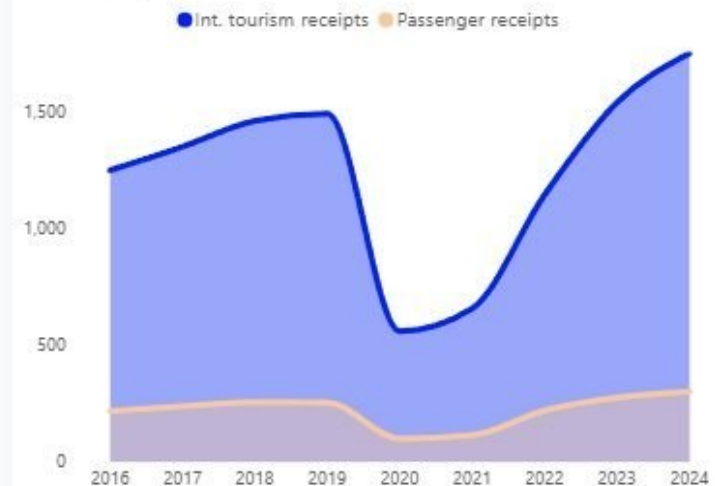
World: Receipts per Arrival (USD)

UN Tourism, May 2025



World: International Tourism Exports (USD billion)

UN Tourism, May 2025



European
Tourism
Futures
Institute



Deutschland – Nederland

WattenVision
WaddenVisie



university of
applied sciences

Thank you for
your attention

European
Tourism
Futures
Institute



Deutschland – Nederland

WattenVision
WaddenVisie

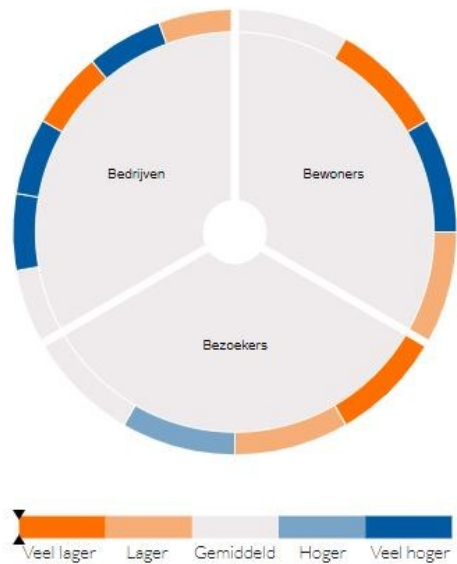


university of
applied sciences

Thank you for
your attention

Profieltaart

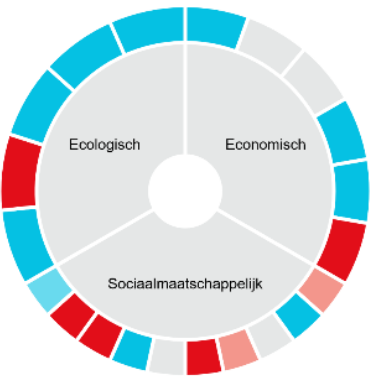
In de profieltaart ziet u hoe het betreffende thema zich ontwikkeld heeft ten opzichte van een voorgaande periode. Door op een thema te klikken kunt u hierover meer informatie en aanvullende cijfers over vinden.



Tabel

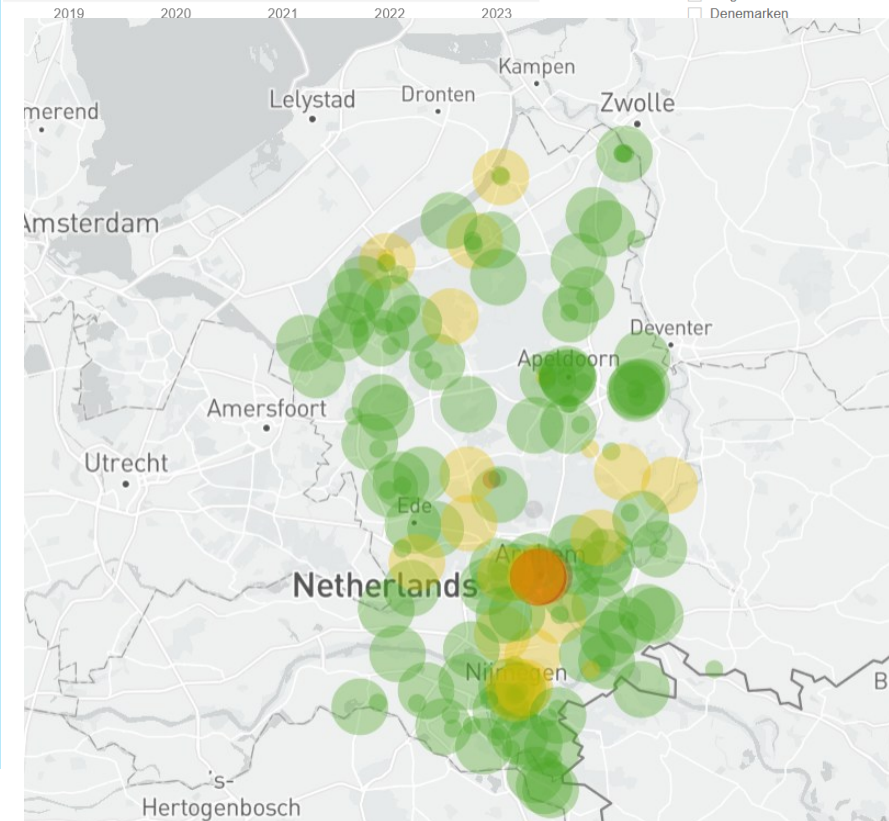
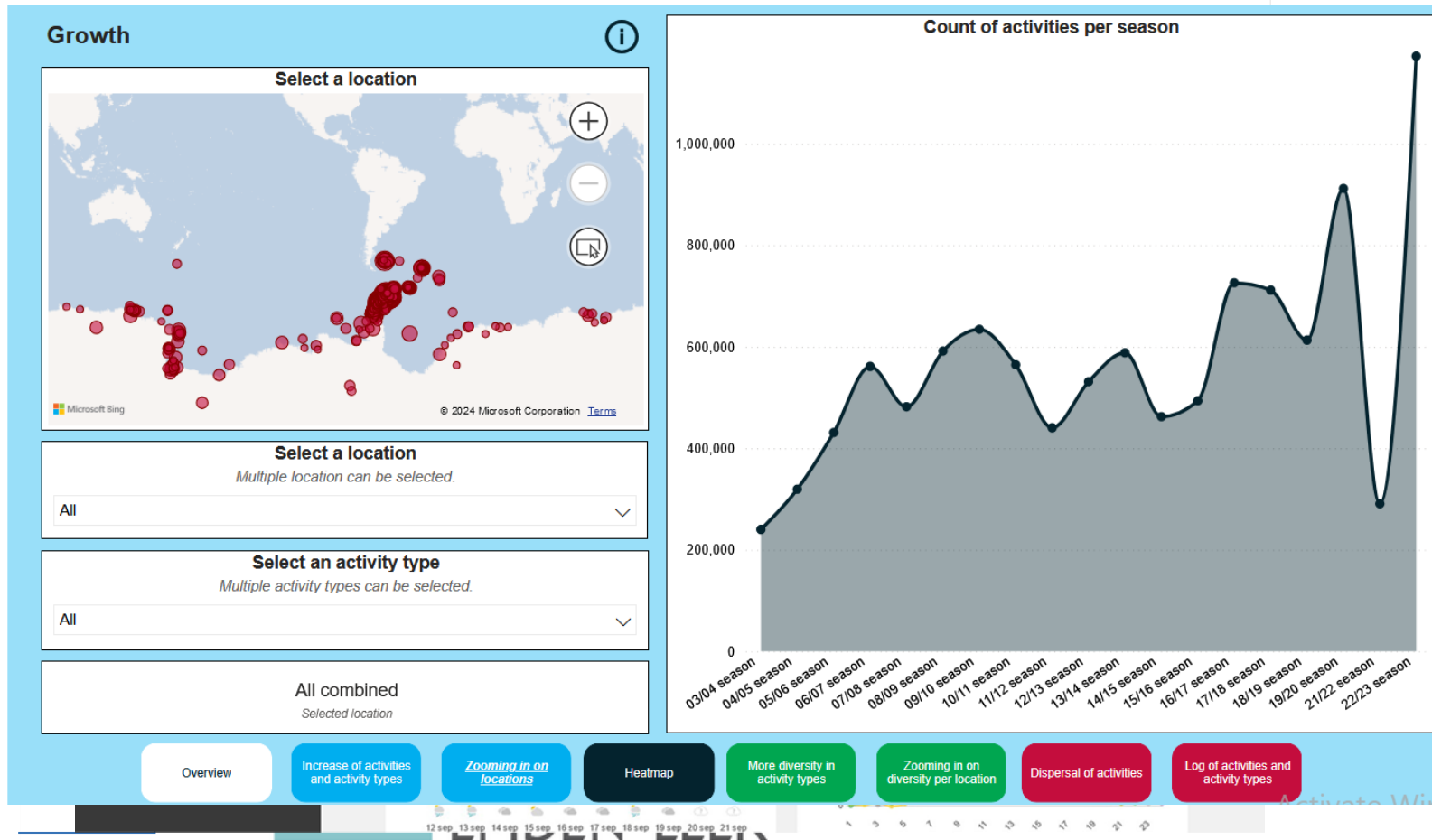
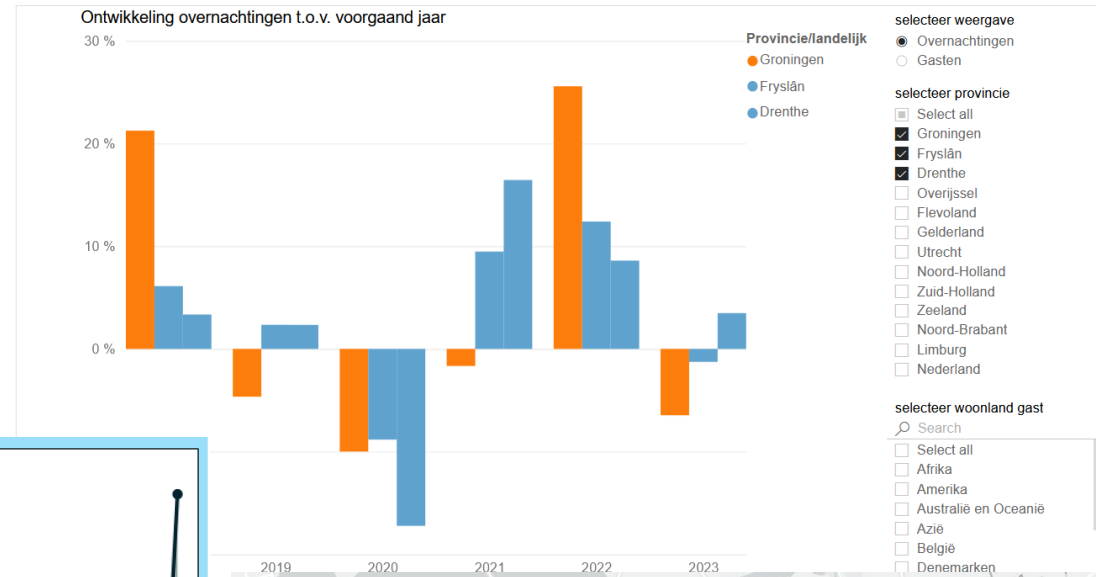
In de tabel ziet u per onderwerp de meest recente cijfers ten opzichte van een voorgaande periode. Door op een onderwerp te klikken kunt u hierover meer informatie en aanvullende cijfers vinden. Indien mogelijk zijn de cijfers ook naar provincieniveau uitgesplitst.

Ontwikkeling		2018/2019	2019/2020	Eenheid
Bewoners				
Aandeel toerisme in werkgelegenheid	0,0%	7,2	7,2	Aandeel werkzame personen
Intensiteit overnachtingen ytd	-49,7%	312	157	Overnachtingen year to date per 100 inw.
Gemiddelde woningwaarde	7,8%	230	248	Euro x1000
Social progress indicator	-1,2%	89,34	88,31	Index
Bezoekers				
Aantal overnachtingen ytd	-48,0%	50.300	26.200	Aantal x1000
Marketdiversification ytd	-2,5%	81	79	Percentage overnachtingen van top 3 herkomstlanden
Seasonality	1,7%	0,24	0,24	Gini-coëfficiënt
Vliegtuigbewegingen - overlandbewegingen	0,3%	602.100	603.600	Aantal
Bedrijven				
Toegevoegde waarde toerisme	0,0%	4,4	4,4	Percentage van BBP
Toerisme: bestedingen NL economie totaal	5,4%	86.500	91.200	Euro in miljoenen
Faillissementen	4,4%	3.633	3.792	Aantal
Openstaande vacatures horeca	-56,8%	22.900	9.900	Aantal
Oprichtende bedrijven horeca	31,0%	6.070	7.950	Aantal
Gecertificeerde accommodaties	-1,6%	675	664	Aantal

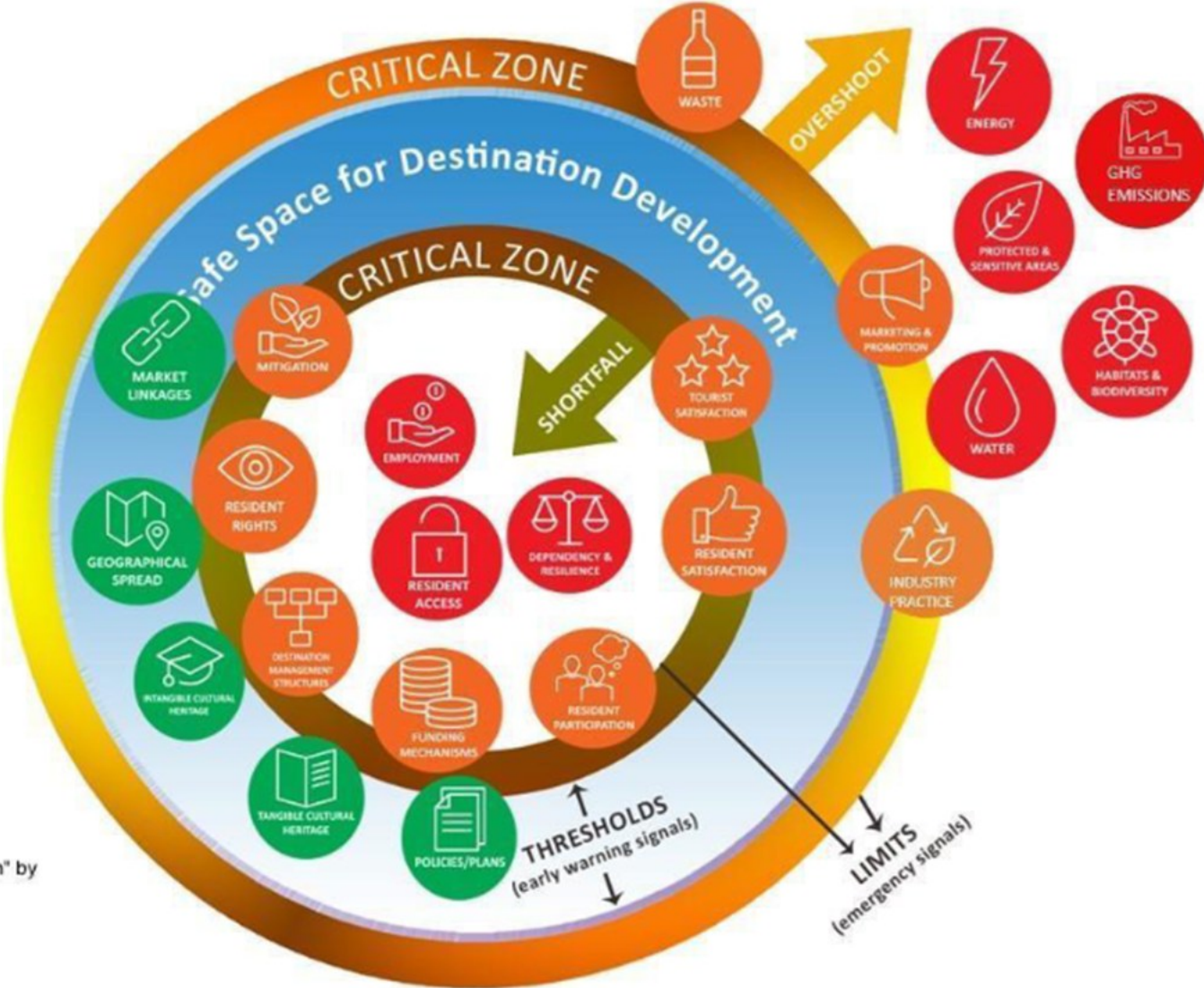


	ONTWIKKELING	JAAR	WAARDE	JAAR	WAARDE	EENHEID
ECONOMISCH						
Ete - kleine banen	-6,8%	2022	8.155	2023	8.710	
Ete - grote banen	1,0%	2022	14.635	2023	14.785	
Toeristische werkgelegenheid (in toerisme)	1,0%	2022	7,09	2023	7,16	% banen in toerisme
Toerisme: bestedingen	16,2%	2020	271,97	2021	316	euro per persoon per vakantie
Bedrijven in sector toerisme	-4,1%	2022	6.484	2023	6.750	vestigingen
Faillissementen	84,4%	2022	32	2023	59	faillissementen
SOCIAALMAATSCHAPPELIJK						
Intensiteit overnachtingen	-2,1%	2022	2,89	2023	2,83	overnachtingen per dag per 100 inwoners
Overnachtingen in accommodatie van particuliere verhuurder	7,3%	2021	569.141	2022	610.705	overnachtingen
Tevredenheid met vrijetijd	-1,5%	2021	77,9	2022	76,7	% van de bevolking is (zeer) tevreden
Seizoensspreiding (aan de hand van Gini coefficient)	-2,6%	2022	0,38	2023	0,37	Spreiding (seasonality rate) - binnenlands & buitenlands samen
Aantal café's binnen 5 km	-6,0%	2020	15	2021	14,1	
Aantal musea binnen 5 km	0,0%	2020	1,6	2021	1,6	
Aantal restaurants binnen 5 km	5,5%	2020	31,1	2021	32,8	
Afstand tot dagrecreatief terrein	-5,6%	2015	3,6	2017	3,4	km
Voldoet aan beweegrichtlijn	-11,5%	2020	53,7	2022	47,5	% voldoet aan de beweegrichtlijn
Wekelijkse sporters	3,9%	2020	46,1	2022	47,9	% sport wekelijks
ECOLOGISCH						
Energieverbruik Horeca	-8,1%	2021	1.212	2022	1.114	TJ
Elektriciteitsverbruik Horeca	4,8%	2021	109.196.000	2022	114.473.000	kWh
Aardgasverbruik Horeca	-14,2%	2021	25.864.000	2022	22.187.000	m3
CO ₂ -uitstoot Horeca (aardgas)	-14,1%	2021	46,17	2022	39,68	kton
CO ₂ -uitstoot Horeca (elektr.)	-5,6%	2021	32,76	2022	30,91	kton

About monitoring & visualizing data..



Quantitative or qualitative?



Based on the model from "The Doughnut Destination" by Stefan Hartman and Jasper Hessel Heslinga

Proven Practices



Proven Practice Analysis:

Processes that have proven to enable sustainable tourism will be identified, evaluated, and documented so that others in similar environments or with similar needs can benefit from them.



Dissemination:

The knowledge gained about proven practices will be transferred to the field through events, workshops and publications, involving relevant stakeholders from the sector.



Cooperation:

Pioneers and partnerships are supported to work together to implement those practices most feasible to improve tourism in the project area, leading towards the common vision.